

Defensie en veiligheid
3de graad tso

BRUSSEL

D/2021/13.758/122

Versie januari 2022

1 Algemene inleiding

Dit nieuwe leerplan van de derde graad is, net zoals de nieuwe leerplannen die worden uitgerold naar aanleiding van de modernisering secundair onderwijs, ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool en gaat uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogische project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school.

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de derde graad. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren algemene vorming en leraren specifieke vorming om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **generieuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.

- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen louter een indicatie van de nodige onderwijstijd. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

1.4 Differentiatie

De nieuwe leerplannen bieden volop kansen om gedifferentieerd te werken. Ze laten toe om te differentiëren op verschillende manieren

- verschillende inhoudelijke keuzes;
- doelen integreren;
- inhouden verbreden door andere contexten aan bod te laten komen;
- verdieping aanbieden;
- in te spelen op verschillen in het abstractievermogen van leerlingen.

Differentiëren is van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen die starten in een studierichting van de derde graad en voor wie dit leerplan bestemd is, behoren immers wel tot de doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Dikwijls hebben zij reeds een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de tweede graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen.

Ook de motivatie van leerlingen is soms sterk verschillend. Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door het aanbieden van meer kennis of vaardigheden leerlingen uit te dagen.

Verschiede leerinhouden aanbieden aan verschillende leerlingen is één vorm van differentiatie. Andere mogelijkheden zijn differentiëren in didactiek, in graad van autonomie en ondersteuning. De ene leerling kan snel zelfstandig werken, de andere heeft intense begeleiding nodig. In de wenken bij de leerplandoelen verwijzen we soms naar differentiatiemogelijkheden. Dat kan door al dan niet ondersteuning of hulpmiddelen aan te bieden in de vorm van voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...

Didactische differentiatie kan ook betrekking hebben op het flexibel aanwenden van de beschikbare leertijd, zoals variëren in tempo van onderwijzen en in leertempo van leerlingen, de ene leerling of leerlingengroep wat meer tijd geven dan de andere om hetzelfde te leren.

Differentiatie kan ook door leerlingen naar verschillende producten te laten toewerken die dan naar gedifferentieerde vormen van evaluatie leiden.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

In de **situering** beschrijven we de samenhang in de derde graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de **derde graad**. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen.

Tenslotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

1.6 Tot slot

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische begeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

De studierichting Defensie en veiligheid is een nieuwe richting binnen het studiegebied maatschappelijke veiligheid in de derde graad tso. Dit studiegebied kent geen specifieke onderbouw vanuit de tweede graad.

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de derde graad tso

Het leerplan Defensie en veiligheid vertoont samenhang met volgende leerplannen van de algemene vorming:

- Het leerplan Lichamelijke opvoeding voor de derde graad aso, kso en tso in alle studierichtingen zonder de component sport (D/2008/7841/039): voor de samenhang met het onderdeel Fysieke paraatheid: zie pedagogisch didactische duiding.
- De leerplannen Nederlands (D/2014/7841/001), Frans (D/2016/13.758/016) en Engels (D/2016/13.758/015) 3de graad kso-tso: in functie van het communiceren en rapporteren in het

Nederlands, Frans en Engels verwijzen de doelen in het onderdeel 'samenhang derde graad' naar deze leerplannen.

Daarnaast vertoont het leerplan samenhang met vakoverschrijdende eindtermen (VOETEN) uit de contexten lichamelijke gezondheid en veiligheid, mentale gezondheid, sociorelationele ontwikkeling, politiek-juridische samenleving, socioculturele samenleving en leren leren.

2.2.2 Samenhang met Integrale veiligheid Se-n-se

Omwille van de onderliggende beroepskwalificatie bewakingsagent en sets van relevante competenties uit beroepskwalificaties van andere veiligheidsberoepen vertoont het leerplan verwantschap met het leerplan Integrale veiligheid.

2.3 Regelgeving en attestering

- Deze studierichting bereidt leerlingen voor het behalen van de beroepskwalificatie bewakingsagent en op een set relevante competenties uit de beroepskwalificaties soldaat-matroos en brandweerman/vrouw.

Leerlingen kunnen daarenboven volgende erkende bewijzen behalen:

- Een algemeen bekwaamheidsattest bewakingsagent;
- Een getuigschrift hulpverlener;
- Een bewijs van succesvolle afronding van de toelatingsproeven als soldaat/matroos bij Defensie;
- Modulecertificaten 1 (Administratieve cultuur – houding en gedrag), 5 (Fysieke paraatheid) en 10 (Levensreddende handelingen) van het brevet van basiskader B01 voor de brandweer;
- Attest van slagen in een vergelijkende selectie voor penitentiair bewakingsassistent.

De mogelijkheden die leerlingen hebben tot vervolgonderwijs of details over de voorwaarden en mogelijkheden bij de verschillende veiligheidsberoepen, lees je in de informatiebrochure horende bij de studierichting. Het is belangrijk dat leerlingen bij aanvang van de studierichting geïnformeerd worden over de verschillende toelatings- en selectievoorwaarden.

- De verschillende veiligheidsberoepen zijn gereguleerde beroepen:
 - De voorwaarden voor de opleiding tot bewakingsagent en de uitoefening van het beroep zijn omschreven in de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid en in het KB van 23 mei 2018.
 - Voor de beroepsuitoefening van 'Brandweerman/vrouw' zijn de voorwaarden voor kandidaten voor een betrekking als brandweerman bepaald in KB van 19 april 2014 tot bepaling van het administratief statuut van het operationeel personeel van de hulpverleningszone. De voorwaarden voor de opleiding zijn bepaald in KB van 18 november 2015.
 - De voorwaarden voor het attest hulpverlener zijn beschreven in KB 15 december 2010, Bijlage I.5-1.

Omwille van de toegang tot deze gereguleerde beroepen werden er specifieke toelatingsvoorwaarden voor de studierichting bepaald.

- Het aantal lessen voordrachthouder is wettelijk bepaald.
- In het 2de leerjaar van de 3de graad van het technisch onderwijs is de organisatie van een geïntegreerde proef reglementair verplicht. De proef slaat voornamelijk op de vakken van het specifiek gedeelte. De integratie van andere vakken kan een meerwaarde vormen als die de GIP ondersteunen. De geïntegreerde proef wordt beoordeeld door zowel interne als externe deskundigen. Hun evaluatie zal deel uitmaken van het deliberatiedossier.

2.4 Plaats in de lessentabel

Het leerplan Defensie en veiligheid is gericht op 24 graaduren en is bestemd voor de studierichting Defensie en veiligheid 3de graad tso.

Een mogelijke verdeling van onderdelen over de derde graad:

Onderdeel	Aantal graaduren
Recht	4
Mens en samenleving	3
Veiligheidstechnieken:	
– veiligheidstechnieken	6
– fysieke paraatheid	4
– extra muros/praktijklessen op verplaatsing/observatieactiviteiten	7

3 Pedagogisch didactische duiding

3.1 Defensie en veiligheid en het vormingsconcept

Het leerplan Defensie en veiligheid is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op de lichamelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale en maatschappelijke vorming. De wegwijzers uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, generositeit en duurzaamheid maken er inherent deel van uit.

In lichamelijke vorming ligt de focus op samen bewegen met respect voor de capaciteiten, mogelijkheden en grenzen van zichzelf en van anderen (**uniciteit in verbondenheid en oog voor kwetsbaarheid**). Hierbij worden leerlingen uitgedaagd tot het ontwikkelen van een gezonde en actieve levensstijl (**duurzaamheid**).

In sociale en maatschappelijke vorming worden leerlingen uitgenodigd om met oog voor de **kwetsbaarheid** van zichzelf en de ander minder ik-gericht, empathisch en **genereus** in relatie te treden met de ander (**verbondenheid**). Maatschappelijke vorming zet leerlingen aan om zich open te stellen voor een diverse samenleving en meer **gastvrije** wereld te creëren.

In natuurwetenschappelijke en technische vorming leert de leerling betrouwbare kennis met betrekking tot de mens en zijn veiligheid te verwerven (**duurzaamheid**). Technische vorming biedt leerlingen kansen tot het verwerven van technieken verbonden aan de uitoefening van veiligheidsberoepen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Zorg dragen voor de eigen persoonlijke veiligheid en het bewaken van de persoonlijke en maatschappelijke veiligheid van anderen

In deze studierichting verwerven leerlingen competenties om binnen de context van de private bewaking zorg te leren dragen voor de persoonlijke en maatschappelijke veiligheid van anderen. Daarnaast exploreren leerlingen de werkcontexten binnen Defensie, brandweer, de penitentiaire instellingen en politie. De aandacht voor preventie en veiligheid staat hierbij centraal. Daarbij ontwikkelen ze

vaardigheden die hen voorbereiden op selectieprocedures voor deze beroepen en biedt het hen mogelijkheden tot het verwerven van specifieke modules van de opleiding brandweerman/vrouw.

Als persoon in verbondenheid met anderen aan de diverse samenleving participeren

Samenleven en het uitoefenen van veiligheidsberoepen in een wereld die gekenmerkt wordt door diversiteit biedt mogelijkheden. Het zelf behoren tot verschillende groepen daagt leerlingen op vele vlakken uit. De school is bij uitstek een oefenplaats voor het constructief samenwerken en samenleven met elkaar. Vanuit het kennismaken met verschillende veiligheidsberoepen ontdekken leerlingen de diversiteit van de samenleving. Daarbij worden ze geconfronteerd met de kwetsbaarheid van bepaalde groepen of individuen binnen onze samenleving: gevangenen, slachtoffers van een ongeval, brand of conflictsituaties, mensen met (mentale) gezondheidsproblemen ... Vanuit de wegwijzers generositeit en gastvrijheid leren leerlingen binnen verschillende beroepssituaties respectvol in relatie gaan, communiceren, samenwerken met anderen, begeleiden van personen of groepen met aandacht voor de identiteit, integriteit en kwetsbaarheid van zichzelf en de ander.

Reflecteren over sociaal-maatschappelijke thema's met betrekking tot veiligheid

Vanuit het geloof in de kracht van de hoop leren leerlingen reflecteren over sociale en maatschappelijke thema's zoals angst, conflicten, zin van straf, de diversiteit in de samenleving, het belang van preventie

In functie van het zorgdragen voor en het bewaken van de veiligheid van anderen ontwikkelen leerlingen dan ook een wetenschappelijk – theoretische basis m.b.t. recht en deontologie, psychologie, agogiek en maatschappijleer.

Ontwikkelen van fysieke paraatheid

Het uitoefenen van en het toegelaten worden tot veiligheidsberoepen veronderstelt een gezonde en fitte levensstijl waarbij een goede conditie, het ontwikkelen van motorische vaardigheden en technieken fundamenteel zijn.

3.3 Opbouw

Het leerplan is opgebouwd uit 4 onderdelen:

- Basiscompetenties veiligheidsberoepen
- Recht
- Mens en samenleving
 - Gezondheidsbevordering
 - Identiteit en diversiteit
 - Communicatie en sociaal gedrag
- Veiligheid(stechnieken)
 - Bedrijfseerstehulp en Tactical First Aid
 - Fysieke paraatheid
 - Preventie en veiligheid
 - Bewaking
 - Brandweer
 - Defensie
 - Penitentiair beampte
 - Politie

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

De studierichting Defensie en veiligheid is een studierichting binnen het studiegebied maatschappelijke veiligheid. Dit studiegebied heeft geen studierichting in de tweede graad.

Dit betekent dat leerlingen vanuit meerdere studiegebieden kunnen instromen in deze studierichting. We denken hierbij aan leerlingen uit de 2de graad aso, sociale en technische wetenschappen tso, lichamelijke opvoeding en sport tso maar ook aan leerlingen uit diverse stemrichtingen. Het leerplan bouwt dan ook niet verder op specifieke leerinhouden uit de tweede graad.

Afhankelijk van de studierichting waaruit de leerlingen komen verwerven ze bepaalde kennis, vaardigheden en attitudes voor onderdelen uit dit leerplan (zie aandachtspunten).

3.4.2 Samenhang in de derde graad

- Het leerplan Lichamelijke opvoeding (LO): deze studierichting biedt de ruimte om extra tijd te besteden aan de doelen uit het leerplan lichamelijke opvoeding en kunnen in samenhang worden aangebracht met de doelen uit het onderdeel 'fysieke paraatheid'. In samenhang met het leerplan LO besteed je in functie van de beoogde beroepen **expliciet** aandacht aan
 - de bewegingsdomeinen zwemmen, atletiek (lopen), oriëntatiewandeling, klimmen en contact en verdediging;
 - aan basiseigenschappen, motorische vaardigheden en ontwijkingstechnieken in functie van het uitvoeren van opdrachten en het voorbereiden op selectieproeven of behalen van attesten.
- De leerplannen Frans, Nederlands en Engels: in functie van het bereiken van de beroepskwalificatie bewakingsagent wordt van leerlingen een actieve basiskennis van Frans en Engels verondersteld. Voor het realiseren van de doelen rond communiceren en rapporteren kan een samenwerking met de leraren Nederlands en Moderne vreemde talen zinvol zijn.
- Vakoverschrijdende eindtermen: een aantal doelen uit de onderdelen 'basiscompetenties veiligheidsberoepen', 'recht' en 'mens en samenleving' vertonen samenhang met een aantal vakoverschrijdende eindtermen uit de contexten lichamelijke gezondheid en veiligheid, mentale gezondheid, sociorelationele ontwikkeling, politiek-juridische samenleving, socioculturele samenleving en leren leren.

3.5 Aandachtspunten

- Om de beroepsgerichte vorming effectief te realiseren, is het van belang dat leerlingen een aantal **generieke competenties** verwerven. Zij fungeren als onderbouw van de beroepsgerichte vorming, ze zijn de voorwaarde om die vorming te kunnen realiseren. In sommige gevallen worden die generieke competenties in het leerplan binnen specifieke doelen uitgediept of geconcretiseerd, maar in alle gevallen is het belangrijk dat je er als leraar en lerarenteam oog voor hebt. Je vindt die generieke onderbouwende competenties voorafgaand aan de eigenlijke leerplandoelen in volgende omschrijving: "Om de leerplandoelen te realiseren werken de leerlingen in teamverband, handelen ze economisch en duurzaam, handelen ze veilig, ergonomisch en hygiënisch en hebben ze oog voor de kwaliteit van hun werk (proces en resultaat). Die onderliggende elementen zijn **fundamenteel**; ze zijn belangrijk om de leerplandoelen **kwaliteitsvol** te realiseren."
- De verschillende veiligheidsberoepen kennen een gemeenschappelijke sokkel:

- een sterke focus op veiligheid en preventie;
- gemeenschappelijke basiscompetenties zoals het ontwikkelen van een gezonde levensstijl, deontologisch en verantwoord handelen, observeren en rapporteren ...;
- kennis van recht en specifieke regelgeving m.b.t. de uitoefening van veiligheidsberoepen;
- kennis en vaardigheden in functie van het omgaan en communiceren met verschillende (kwetsbare) doelgroepen in een diverse samenleving;
- het belang van fysieke paraatheid en het uitvoeren van technische vaardigheden;
- functioneren binnen hiërarchische beroepscontexten waar discipline en specifieke rechten en plichten centraal staan;
- selectie en specifieke toelatingsvoorwaarden.

Vanuit deze gemeenschappelijke sokkel werd het leerplan opgebouwd. De basiscompetenties, de onderdelen 'recht' en 'mens en samenleving' en het eerste deel uit de rubriek veiligheidstechnieken (EHBO en Tactical First Aid, fysieke paraatheid, veiligheid en preventie) vormen een gemeenschappelijke basis voor alle veiligheidsberoepen.

In de onderdelen bewaking, brandweer, Defensie, penitentiair bewakingsassistent en politie vind je concretisering en verdieping van de gemeenschappelijke doelen en specifieke kennis, vaardigheden en attitudes betreffende het veiligheidsberoep terug.

- Wanneer de regelgeving of andere actoren (Defensie) concrete inhoud en behalen van moduleattesten of bewijzen voorschrijven, vind je deze terug in de wenken bij de doelen. Deze inhoud is afhankelijk van de vigerende regelgeving en kunnen dus wijzigingen ondergaan.
- In deze studierichting maken leerlingen kennis met verschillende veiligheidsberoepen en exploreren ze op locatie de specifieke werkcontexten door praktijklessen op verplaatsingen, observatieactiviteiten of andere extra-murosactiviteiten. De mogelijkheden tot exploratie zijn voor de verschillende contexten bepaald:
 - bewakingssector: bv. bedrijfsbezoeken (extra muros);
 - brandweer: praktijklessen op verplaatsing;
 - Defensie: extra muros;
 - penitentiair bewakingsassistent: observatieactiviteiten (extra muros) en praktijklessen op verplaatsing;
 - politie: observatieactiviteiten (extra muros).
- De beginsituatie van de leerlingen die instromen in de studierichting Defensie en veiligheid kan heel verschillend zijn. Het is dan ook belangrijk om de beginsituatie van de leerlingen in kaart te brengen. Leerlingen die bijvoorbeeld instromen vanuit het studiegebied personenzorg verwierven al heel wat kennis en vaardigheden m.b.t. het onderdeel mens en samenleving. Leerlingen die doorstromen vanuit de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport hadden al de kans om te werken aan een fitte en gezonde levensstijl.

4 Leerplandoelen

Om de leerplandoelen te realiseren werken de leerlingen in teamverband, handelen ze economisch en duurzaam, handelen ze veilig, ergonomisch en hygiënisch en hebben ze oog voor de kwaliteit van hun werk. Die onderliggende elementen zijn fundamenteel; ze zijn belangrijk om de leerplandoelen kwaliteitsvol te realiseren.

4.1 Basiscompetenties veiligheidsberoepen

Deze leerplandoelen worden best in samenhang gerealiseerd met de doelen van de andere onderdelen.

LPD 1 De leerlingen handelen veilig voor zichzelf en voor anderen.

- ★ Rekening houdend met veiligheidsvoorschriften en procedures

Samenhang derde graad: Lichamelijke opvoeding LPD 1

- ✓ Oog hebben voor de veiligheid van zichzelf en van anderen is een belangrijke basishouding bij het uitvoeren van opdrachten en taken in deze studierichting. Binnen de verschillende onderdelen van het leerplan is er aandacht voor de vigerende regelgeving aangaande de specifieke thema's of taken.

LPD 2 *De leerlingen ontwikkelen een gezonde levensstijl.

- ★ Aandacht voor voeding, hygiëne en beweging (conditie, ergonomie)

Samenhang derde graad: Lichamelijke opvoeding LPD 19, 20, 21, 22

LPD 3 De leerlingen hanteren een methodische aanpak bij een opdracht: voorbereiden, plannen, uitvoeren en evalueren.

- ✓ Je kan door het werken met stappenplannen of richtvragen leerlingen leren om systematisch en methodisch te handelen. Het is belangrijk dat leerlingen zich bewust worden van verschillen tussen sectoren in gebruik van werkmodellen, terminologie, ed.
- ✓ Bij de fasen van het voorbereiden kan je denken aan
 - het raadplegen van informatiebronnen zoals digitale en analoge bronnen: instructiefiches of -filmpjes, procedures, reglementen, risicoanalyses ... ;
 - het kiezen voor materialen, benodigdheden, techniek of systeem;
 - ...
- ✓ Bij de fase van het plannen kan je aandacht hebben voor het combineren en organiseren van taken.
- ✓ Bij de fase van het uitvoeren kan je rekening houden met
 - principes zoals hygiënisch, veilig, ergonomisch, economisch, milieubewust handelen ...;
 - andere criteria zoals autonoom werken, nauwkeurig handelen, binnen de afgesproken tijd werken, zich flexibel opstellen ...
- ✓ Bij de fase van het evalueren beoordelen leerlingen vanuit de samenhang met LPD 5:
 - het proces: het eigen handelen en het handelen binnen het team;
 - het resultaat: op individueel en op teamniveau.Je kan leerlingen werkpunten laten formuleren in functie van het eigen handelen of het handelen van de groep (LPD 6).

LPD 4 De leerlingen observeren en rapporteren doelgericht het gedrag van individuen en groepen met aandacht voor

- **het onderscheid tussen observeren en interpreteren;**

- **factoren die het observeren en interpreteren beïnvloeden.**

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 1, 5, 6, 10, 16; taalgebruik LPD 1, 4, 6; Frans: LPD Spr 4, 6, 7, 8, 9, 10; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9; Engels: LPD Spr 4, 5, 6, 7, 8; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

- ✓ Je kan werken rond bewustwording van het eigen referentiekader, waarnemen met alle zintuigen.
- ✓ Rapporteren: leerlingen passen strategieën vanuit de vakken Nederlands, Frans en Engels toe.
- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 41, 48, 55 en 65.

LPD 5 De leerlingen reflecteren met behulp van een reflectiemodel over een situatie én over het eigen handelen en het effect hiervan op anderen, met aandacht voor de samenhang tussen inwendige en uitwendige aspecten van gedrag.

- ✓ Door het gebruik van reflectiemodellen kan je leerlingen op een systematische wijze leren reflecteren. Je kan reflectiemodellen gebruiken zoals Korthagen, Bateson (en Dilts), Ofman, Axenroos, Roos van Leary, STARR ...
- ✓ Bij inwendige aspecten van gedrag kan je denken aan gedachten, gevoelens, intenties (willen).

LPD 6 De leerlingen werken bij een opdracht samen in team met aandacht voor

- **het groepsproces en het hanteren van sociale en communicatieve vaardigheden;**
- **het belang van gemeenschappelijke afspraken;**
- **tijdsplanning en taakverdeling.**

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 1, 5, 6, 10, 16.

- ✓ Je kan leerlingen zowel in schoolse als in beroepsgerichte contexten tijdens praktijklessen op verplaatsing of extra-murosactiviteiten beroepsgerichte houdingen en vaardigheden bij het samenwerken met anderen laten inoefenen.
- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 30.

LPD 7 De leerlingen handelen verantwoordelijk en deontologisch in beroepsgerichte situaties

- ✓ Bij deontologisch handelen denk je aan het belang van integriteit, beroepsgeheim, aansprakelijkheid, tucht, privacy, discretie, vertrouwen, meldingsplicht, belangenconflict ...
- ✓ Bij verantwoordelijk handelen denk je aan zorgvuldig, gewetensvol, respectvol, plichts- en waardengetrouw handelen, maar ook je aansprakelijk voelen jegens de ander. Vanuit het concept van de katholieke dialogeschool betekent verantwoordelijk handelen het “antwoorden” op het appel dat uitgaat van de ander of de situatie. Verantwoordelijk handelen draagt een element van wederkerigheid of dialoog in zich.
- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 39, 47, 53, 62.

4.2 Recht

LPD 8 De leerlingen lichten het begrip recht, de bronnen en de indeling van het recht toe.

- ✓ Indeling van het recht: privaatsrecht en publiekrecht en bijbehorende begrippen zoals burgerlijkrecht, strafrecht, burgerlijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid.
- ✓ Bronnen van het recht zoals internationale en nationale wetgeving, geschreven en ongeschreven recht, grondrechten, wetten en decreten, rechtspraak, rechtsleer ...

LPD 9 De leerlingen lichten de structuur van België als een Federale staat toe:

- **principe van de scheiding der machten en rol van de belangrijkste actoren;**
- **belangrijkste bestuursniveaus en hun bevoegdheden.**

Samenhang derde graad: Geschiedenis LPD 11

LPD 10 De leerlingen onderscheiden de dynamiek van de rechtsstaat, die gebaseerd is op grondrechten en wederkerigheid.

- ✓ Onder dynamiek van de rechtsstaat kan je de manier waarop grondrechten zich tot elkaar verhouden en soms met elkaar op gespannen voet staan begrijpen.
- ✓ Bij grondrechten kan je denken aan het gelijkheidsbeginsel, persoonlijke vrijheid, recht op privacy, het eigendomsrecht, vrijheid van vergaderen en vereniging, vrijheid van meningsuiting, petitieright, vrijheid van onderwijs en taal.
- ✓ Via casuïstiek kan je leerlingen de relatie tussen grondrechten en vigerende regelgeving voor de uitoefening van veiligheidsberoepen duiden (LPD 11).

LPD 11 De leerlingen lichten aspecten van specifieke regelgeving die een impact hebben op de uitoefening van veiligheidsberoepen toe.

- ✓ Je kan hierbij denken aan relevante aspecten uit de wet op het racisme en de xenofobie en de antiracismewet, wet op de verdoevende middelen, wet op de privacy, camerawetgeving, KB van 16 februari 2006 betreffende de nood- en interventieplannen, KB van 28 maart 2014 betreffende de brandpreventie op de arbeidsplaatsen, wettige verdediging, de Wegcode, wettelijk kader van prioritaire voertuigen, wettelijk kader gebruik van PBM's ...
- ✓ Vanuit de toepassing op hulpdiensten kan je denken aan volgende aspecten van de Wegcode: basisprincipes van het verkeersreglement, de meest courante verkeersborden, belangrijke artikelen uit de Wegverkeerswet, wetgeving betreffende parkeren, verschillende mogelijkheden en manieren van reageren bij een ongeval en invullen van aanrijdingsformulier.
- ✓ In functie van het behalen van het attest van Module 1 Brandweer werk je rond
 - Het wettelijk kader van prioritaire voertuigen: karakteristieken van prioritaire voertuigen, soorten rijbewijs, geschiktheidsattest, aansprakelijkheid van bestuurder en werkgever;

- uitzonderingen voor prioritaire voertuigen in de Wegcode;
 - verplichtingen van de gebruikers van prioritaire voertuigen, verplichtingen van weggebruikers t.o.v. een prioritair voertuig, risico's verbonden aan prioritaire voertuigen en defensief rijgedrag;
 - verschillende mogelijkheden bij een ongeval met een interventiewagen zoals invullen van een aanrijdingsformulier.
- ✓ Bij de uitwerking van de doelen uit het onderdeel veiligheidstechnieken hou je steeds rekening met de specifieke regelgeving betreffende het veiligheidsberoep.
 - ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 12, 37 en 40.

LPD 12 De leerlingen analyseren domeinspecifieke wetgeving aan de hand van concrete casussen met aandacht voor

- **de rechtspositie van de actoren binnen de betrokken sector;**
 - **aangereikte bronnen met juridische informatie.**
- ✓ Je kan met leerlingen werken rond strategieën om aangereikte bronnen te raadplegen, om verbanden te leggen tussen domeinspecifieke wetgeving en concrete casussen.
 - ✓ Je kan specifieke casussen aanreiken die betrekking hebben op beroepsspecifieke inhoud m.b.t. LPD 11, 13, 17, 37 en 40..

LPD 13 De leerlingen lichten aspecten van straf- en strafprocesrecht toe.

- ✓ Je kan denken aan volgende aspecten: belangrijkste actoren van de strafprocedure, indeling van de misdrijven, indeling van hoven en rechtbanken, bestanddelen van een misdrijf, gronden van rechtvaardiging en verschoning, verzwarende en verzachtende omstandigheden, strafbare poging en deelneming ...

LPD 14 De leerlingen analyseren aspecten van het rechtssysteem aan de hand van een rechtszaak.

- ✓ Bij het analyseren van een rechtszaak hanteren leerlingen de geleerde juridische terminologie vanuit LPD 8, 13 ...

LPD 15 De leerlingen reflecteren over de zin van straf in onze samenleving.

- ✓ Handhaving is een belangrijk onderdeel van de beroepsuitoefening van veiligheidsberoepen. Daarom is het belangrijk dat leerlingen vanuit een persoonlijk en maatschappelijk perspectief reflecteren over de zin van straf bij het niet naleven van wet- en regelgeving. Je kan werken rond actuele situaties of rond casussen die verband houden met het uitoefenen van veiligheidsberoepen.
- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 66.

LPD 16 De leerlingen lichten de betekenis en functie van herstelgericht werken toe.

- ✓ Je kan werken rond visie op misdrijf en straf vanuit een historisch perspectief.

- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 67.

LPD 17 De leerlingen bespreken elementen van het arbeidsrecht aan de hand van een concrete arbeidsovereenkomst binnen de context van veiligheidsberoepen.

- ✓ Volgende elementen komen aan bod: contract, soorten arbeidsovereenkomst, basisrechten en plichten van de werkgever en werknemer met inbegrip van veiligheid en welzijn, verschillen tussen een studentenovereenkomst en een arbeidsovereenkomst, verschillen tussen werken met en werken zonder een arbeidsovereenkomst, instanties voor advies, hulp en bescherming zoals VDAB, vakbonden.
- ✓ In functie van de bewakingssector heb je oog voor de collectieve arbeidsovereenkomst en sectorale cao-bewaking, Paritair comité voor de bewakingsdiensten, sociale verhoudingen, inspectiediensten ...

4.3 Mens en samenleving

4.3.1 Gezondheidsbevordering

LPD 18 De leerlingen beoordelen hun gezondheidsgedrag op basis van recente wetenschappelijke inzichten met aandacht voor voeding, hygiëne en beweging.

- ★ Aandacht voor de voorbereiding van fysieke training

Samenhang derde graad: Lichamelijke opvoeding LPD 16, 20, 21, 22

- ✓ Een gezonde levensstijl is fundamenteel voor de uitoefening van veiligheidsberoepen. In functie van het moduleattest Fysieke paraatheid bij de brandweer besteed je aandacht aan
 - de voorbereiding van fysieke training vanuit wetenschappelijke inzichten: belang van meten van de hartslag, berekenen van de hartslag, het werken met trainingsschema's;
 - gezonde voeding, belang van voedselhygiëne en persoonlijke hygiëne (LPD 2).
- ✓ Je kan het werken rond dit doel koppelen aan acties, projecten die worden georganiseerd vanuit het gezondheidsbeleid van de school.

LPD 19 De leerlingen lichten strategieën van gezondheidsbevordering toe rekening houdend met het individu of doelgroep met aandacht voor

- **determinanten van gezondheidsgedrag;**
- **onderliggende hulpvragen of noden van individu of doelgroep;**
- **effecten van motiverende en (non-)directieve gespreksvoering op gedragsverandering.**

- ✓ Onder determinanten verstaan we alle factoren die de gezondheid en het gezondheidsgedrag in het bijzonder beïnvloeden. Het gaat zowel om risicofactoren voor ongezondheid of ongezond gedrag, als om factoren die de gezondheid positief

beïnvloeden. Je vindt meerdere indelingen voor deze determinanten. Meestal komt men tot een indeling van eerder persoonsgebonden factoren, leefstijl en eerder context gebonden factoren zoals de fysieke en sociale omgeving. Hierbij is het belangrijk dat leerlingen inzicht hebben in de impact en veranderbaarheid van determinanten. Je kan dit via voorbeelden uit de actualiteit of uit de leefwereld van de jongere aanbrengen. Dit inzicht vormt de basis voor het planmatig ontwikkelen van interventies om het gezondheidsgedrag te beïnvloeden of bevorderen.

- ✓ Onder strategieën versta je individuele of omgevingsstrategieën van gezondheidsbevordering of preventie. Bij individuele strategieën kan je denken aan voorlichten, de gezondheids- of veiligheidssituatie analyseren, sensibiliseren, coachen, educatie. Onder omgevingsstrategieën versta je strategieën zoals nudging, prijssetting ...
- ✓ Je kan een keuze maken voor een bepaald model om een indeling in gedragsdeterminanten te visualiseren. Je kan hiervoor bijvoorbeeld kiezen voor het gedragswiel (Vlaams Instituut Gezond Leven), het model van Lalonde, biopsychosociaal model ...
- ✓ Bij het Vlaams Instituut Gezond Leven vind je achtergrondinformatie over gedragsverandering, gedragsveranderingstechnieken zoals motiverend en persuasief communiceren en hun effecten.
- ✓ Je kan dit doel verdiepen door leerlingen de strategieën te laten vergelijken met gehanteerde strategieën bij preventiecampagnes rond veiligheid van brandweer, politie ...
- ✓ Dit doel kan je in samenhang zien met LPD 30.

LPD 20 De leerlingen analyseren een aantal mogelijke risicovolle situaties verbonden aan verslavingen en mogelijke gevolgen voor het individu en de uitoefening van een veiligheidsberoep.

- ✓ Bij verslavingen kan je denken aan verslavende middelen zoals suiker, drugs, rookwaren, alcohol, medicatie of aan verslavende handelingen zoals het gebruik van sociale media, games, virtuele realiteit of gokken.
- ✓ Bij risicovolle situaties kan je denken aan sociale druk, stress, prestatiedruk, eenzaamheid ...
- ✓ Belangrijk om leerlingen aan te geven waar ze hulp kunnen vinden bij problematisch gebruik van mogelijke verslavende middelen en handelingen (LPD 21).
- ✓ Je kan het werken rond dit doel koppelen aan acties, projecten die worden georganiseerd vanuit het gezondheidsbeleid (bv. alcohol- en drugsbeleid) van de school.
- ✓ Vanuit een focus op het omgaan met mensen onder invloed van verslavende middelen bij het uitoefenen van veiligheidsberoepen kan je dit doel in samenhang zien met LPD 32 en 35.

LPD 21 De leerlingen geven met behulp van de sociale kaart aan waar ze informatie, hulp of ondersteuning vinden.

- ✓ In dit leerplan ligt de focus op het leren hanteren van de (digitale) sociale kaart. Via casussen of bezoeken kan je leerlingen kennis laten maken met personen, diensten en organisaties
 - waar ze enerzijds zelf informatie en hulp kunnen vinden, bv. leerlingenbegeleiding, CLB, JAC, Sensoa ...;
 - waarover ze mensen in beroepsgerichte situaties kunnen informeren, bv. huisarts, CAW, wetswinkel, vakbond, diensten voor lichamelijke of geestelijke gezondheidszorg ...

4.3.2 Identiteit en diversiteit

LPD 22 De leerlingen lichten toe hoe in een diverse samenleving persoonlijke identiteiten zich verhouden tot meerdere groepsidentiteiten.

- ✓ De leerlingen leren de wisselwerking zien tussen groepsidentiteiten en persoonlijke identiteitsontwikkeling. Aspecten van identiteit van verschillende sociale groepen in de diverse samenleving komen hierbij aan bod zoals bv. subculturen, gender-gerelateerde, socio-economische of levensbeschouwelijke groepen. Hierbij kan je aandacht hebben voor symbolen en rituelen binnen verschillende religies, interculturele gedragsverschillen ...
- ✓ Omdat bepaalde leden van een sociale groep bepaalde visies op mens en wereld delen, handelen en denken ze vaak vanuit eenzelfde referentiekader. Een doordachte en samenhangende voorstelling van wat het betekent mens te zijn en van de wereld waarin we leven staat niet los over opvattingen over identiteit.
- ✓ Vanuit het concept van de katholieke dialoogschool ervaren leerlingen dat wanneer ze vanuit hun eigen zijn (identiteit) op een kritische en open wijze echt in dialoog gaan met de ander (eigen sociale groep of andere), dit het respect en de fierheid voor de eigen identiteit versterkt, maar ook in vraag stelt. Zo worden ze uitgedaagd om als persoon te blijven groeien in het respectvol en gastvrij samenleven met anderen.
- ✓ Vanuit de samenhang met LPD 23 kan je met leerlingen reflecteren over hoe sociale groepen vanuit een bepaald mens- en wereldbeeld kijken naar persoonlijke aspecten van identiteit en hoe je op vooroordelen of groepsdruk (LPD 27) kan reageren. Het is belangrijk om hierbij niet te focussen op één bepaalde sociale (culturele) groep. Het werken met actuele voorbeelden eigen aan beroepscontexten is zinvol .

LPD 23 De leerlingen reflecteren over de wijze waarop zichzelf en anderen kijken naar verschillen tussen mensen in de samenleving.

LPD 24 De leerlingen analyseren eigenschappen van verschillende vormen van samenleven in een diverse samenleving met aandacht voor de voordelen en uitdagingen aan samenleven en de impact ervan op het uitoefenen van veiligheidsberoepen.

- ✓ Je kan aandacht hebben voor eigenschappen van vormen van samenleven van sociale groepen zoals multiculturalisme, monoculturalisme, integratie, assimilatie, inclusie, exclusie.
- ✓ Vanuit het inzicht in groepsidentiteiten en vormen van samenleven leer je leerlingen onderscheid maken in
 - de voordelen van samenleven en samenwerken in diversiteit zoals persoonlijke en culturele verrijking, uitwisseling van ideeën, economische uitwisseling;
 - uitdagingen zoals positief omgaan met verschil: meningsverschillen en conflicten (LPD 32), verschillende belangen, verschillende referentiekaders, risico van groepsdenken en uitsluiting, radicalisering, polarisering en criminaliteitstendensen.
- ✓ In functie van het ontkrachten van stereotypes en vooroordelen bij leerlingen (LPD 27) is het belangrijk om als leraar over correcte en recente data en methodieken te beschikken om hierover met leerlingen in gesprek te gaan.
- ✓ Je kan werken met casussen of situaties die herkenbaar zijn bij het uitoefenen van veiligheidsberoepen.

LPD 25 De leerlingen hanteren vaardigheden om democratisch en respectvol samen te werken in een diverse samenleving.

- ★ Aandacht voor compromis, win-winoplossing, meningsverschil, belangen en machtsverhoudingen

Samenhang derde graad: Nederlands LPD 6-10

- ✓ Je kan aandacht hebben voor vaardigheden om democratisch en respectvol te onderhandelen over conflicterende standpunten zoals handelen op basis van wederkerigheid en rekening houden met verschillende perspectieven, belangen en machtsverhoudingen, deliberatie over conflicterende thema's.
- ✓ Je kan werken met casussen of situaties die herkenbaar zijn bij het uitoefenen van veiligheidsberoepen.

LPD 26 De leerlingen lichten met historische en actuele voorbeelden mechanismen achter racisme, discriminatie en xenofobie toe.

- ✓ Je kan hierbij aandacht hebben voor mechanismen zoals angst, wij-zij denken, groepsgevoel, uitsluiting, ontmenselijking, zondebokmechanisme, stereotypering, polarisering.
- ✓ Bij het werken rond discriminatie heb je ook oog voor verschillende vormen zoals seksisme, homohaat ...

In functie tot het opleiden van leerlingen tot bewakingsagent kan je dit doel in samenhang zien met LPD 11.

LPD 27 De leerlingen hanteren strategieën om met vooroordelen, stereotypering, discriminatie, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

- ✓ Je kan denken aan strategieën zoals zich informeren, zich bewust zijn van gekleurdheid van de waarneming (LPD 4), kwesties bespreekbaar maken, negatieve aspecten benoemen, gepast reageren, zich tolerant opstellen en anderen aanzetten tot tolerantie.

LPD 28 De leerlingen hanteren strategieën om op een geïnformeerde en beargumenteerde wijze in dialoog te gaan over maatschappelijke uitdagingen.

- ★ Aandacht voor standpunt, argument en tegenargument, betrouwbare informatie en conclusie, drogredenen.

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 6-10

- ✓ Verschillende leerplandoelen kunnen inhoud geven aan dit leerplandoel.
- ✓ Je ziet dit leerplandoel in samenhang met LPD 29.
- ✓ Je kan denken aan drogredenen zoals op de persoon spelen, overdrijven, veralgemenen, een gezagsargument aanhalen, woorden in iemands mond leggen, onjuiste oorzaak-gevolgrelatie trekken.
- ✓ Je kan denken aan strategieën:
 - om met elkaar in dialoog te gaan zoals actief luisteren, creatief denken, zich inleven, respectvol en duidelijk uitkomen voor je mening;
 - om een eigen mening te onderbouwen;
 - om drogredenen, inclusief het functioneren en de mogelijke impact ervan, te herkennen en te onderscheiden.

4.3.3 Communicatie en sociaal gedrag

LPD 29 De leerlingen hanteren een communicatiekader en vaardigheden in beroepsgerichte gesprekscontexten met aandacht voor perspectiefname:

- **in het perspectief van de ander blijven;**
- **rekening houden met de impact van het eigen referentiekader en het referentiekader van de ander..**

Samenhang derde graad: Nederlands vaardigheden LPD 6-10; taalgebruik LPD 1, 4, 6; Engels LPD Spr 1, 2, 3, 4, 5, 6; Frans LPD Spr 1, 2, 3, 4, 5, 6

- ✓ Je kan situaties uit het schoolgebeuren of uit beroepscontexten van veiligheidsberoepen aangrijpen om aan dit doel te werken.
- ✓ Je kan leerlingen een kader aanreiken zoals het communicatieschema, verbindende communicatie, geweldloze communicatie, de axioma's van Watzlawick. Je kan hen ontwikkelingsgerichte feedback geven met behulp van criteria eigen aan het gekozen kader.

- ✓ Beroepsgerichte gesprekscontexten: fysiek en telefonisch onthaal, klachtenbehandeling, conflictsituaties, veiligheidssituaties ...
- ✓ Je kan leerlingen vanuit een communicatiekader in schoolse en beroepsgerichte contexten houdingen en vaardigheden in en tijdens contacten met anderen laten inoefenen: empathie, authenticiteit, assertiviteit, cultuursensitiviteit, klantgerichtheid, in het perspectief van de ander blijven, verschillende perspectieven hanteren, communicatieve en sociale vaardigheden hanteren.
- ✓ Bij het doelgericht mondeling en schriftelijk communiceren gaat de aandacht naar formele en informele relaties in een één-één- relatie of in groep. Je kan leerlingen de strategieën die ze leren in Nederlands, Frans of Engels laten toepassen in beroepsgerichte contexten.
- ✓ Je werkt rond vaardigheden die specifiek zijn voor veiligheidsberoepen: geven van instructies, rapporteren, bemiddelen bij confrontaties (geweld, agressie), informeren en verwijzen van personen, interculturele communicatie ... Vanuit het profiel van de studierichting is het belangrijk om bij het communiceren rekening te houden met het regelgevend kader dat van toepassing is op de casus.
- ✓ Leerlingen gastvrij leren omgaan met de diversiteit in de klas of in de school is een mooie opstap tot het leren omgaan met de diversiteit in de samenleving (LPD 23, 25). Bij het uitoefenen van veiligheidsberoepen is dit uitermate belangrijk. Je kan hierbij denken aan het leren omgaan met verschil: respecteren van waarden en verschillende morele regels ...

LPD 30 De leerlingen reflecteren over sociaal gedrag met aandacht voor groepsprocessen en sociale beïnvloeding.

- ✓ Vanuit het werken rond pesten, samenwerken of vaardigheden om met groepsdruk om te gaan, kan je de kennis van leerlingen verdiepen vanuit het perspectief op sociaal gedrag. Zo kan je vanuit concrete situaties leerlingen inzicht helpen verwerven in de begrippen sociale beïnvloeding, groepsprocessen ...
- ✓ In veiligheidsberoepen is kennis van groeps- en publieksgedrag belangrijk in functie van het voorkomen van onveilige situaties, het objectief observeren, het optreden bij incidenten en crisissituaties, het begeleiden van publieksstromen ...

LPD 31 De leerlingen verklaren de concepten angst, conflict, agressie en crisis.

- ✓ Je kan leerlingen de concepten laten verklaren met behulp van theoretische kaders zoals model Cooper (crisis) Thomas en Killman (geweld), 5-fasenmodel (agressie), het conflicthanteringsmodel van Groot ...
- ✓ Agressie kan verschillende vormen hebben zoals instrumentele en emotionele agressie, verbale agressie, fysieke agressie (geweld), agressie m.b.t. psychosen, groepsagressie ...

LPD 32 De leerlingen hanteren technieken om gepast te reageren bij angst, conflict en agressie.

- ✓ Vanuit het profiel van de studierichting is het belangrijk om bij het toepassen in beroepsgerichte situaties rekening te houden met het regelgevend kader dat op de casus van toepassing is.
- ✓ Je kan hierbij ook aandacht hebben voor het beheersen van de eigen angst, bv. kalmerings- of ontspanningstechnieken (fysieke paraatheid).

4.4 Veiligheid(stechnieken)

4.4.1 Bedrijfseerstehulp en Tactical First Aid

LPD 33 De leerlingen passen technieken voor eerste hulp bij ongevallen, voor noodsituaties en Tactical First Aid toe in een gesimuleerde leeromgeving vanuit symptoomherkenning.

- ★ Algemene basisprincipes en interventiemethodes
Reanimatietechnieken m.i.v. AED en verstikking bij volwassenen, kinderen en zuigelingen
Shock, ernstige bloedingen, brandwonden, bij trauma: verstuiking en botletsels, vergiftiging, verdrinking, omgaan met stress (FIST)
Het psychosociaal interventieplan
Tactical Emergency Casualty Care

Samenhang derde graad: Lichamelijke opvoeding LPD 17, 18

- ✓ Het aanleren van deze methodes en technieken staan in functie van het behalen van het attest bedrijfseerstehulp (KB 15 december 2010, Bijlage I.5-1) en module 10 van de brandweeropleiding (Referentielijst).

4.4.2 Fysieke paraatheid

LPD 34 De leerlingen ontwikkelen en onderhouden de mentale en fysieke fitheid, conditie en motorische vaardigheden in functie van het uitvoeren van opdrachten:

- uithoudingsvermogen, kracht, evenwicht en behendigheid;
- motorische vaardigheden: lopen, klimmen, zwemmen, klauteren, optrekken, opdrukken, gehurkt lopen, slepen, trappenloop;
- individuele en collectieve drillbewegingen.

Samenhang derde graad: Lichamelijke opvoeding LPD 9, 10, 12, 20, 21, 22.

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met de doelen uit het leerplan Lichamelijke opvoeding en met LPD 2 en 18.
- ✓ Het uitoefenen van veiligheidsberoepen vraagt van leerlingen een fitte levensstijl en een goede conditie. De leerling is hierbij bereid om langdurige mentale en fysieke inspanningen te doorstaan.

- ✓ Het ontwikkelen en onderhouden van fitheid en conditie in functie van het uitvoeren van opdrachten staat in functie van de voorbereiding op selectieproeven en het behalen van het moduleattest (brandweer).
- ✓ Brandweer:
 - In functie van het behalen van het Federaal geschiktheidsattest (selectie brandweer) en module 5 komen volgende motorische vaardigheden en eigenschappen uitgevoerd binnen een bepaalde tijdslimiet aan bod: lopen, klimmen, klauteren, optrekken, evenwicht, gehurkt lopen, opdrukken, slepen van een zeil en slang, slang ophalen en trappenloop. De recente normen vind je op ikwordbrandweer.be. Deze vaardigheden maken eveneens deel uit van de fysieke testbatterij die leerlingen dienen uit te voeren in functie van het moduleattest Fysieke paraatheid. Naast het uitvoeren van een fysieke testbatterij voeren leerlingen een laddertest (30m) en een uithoudingstest uit. Men verwacht dat leerlingen over een zwembrevet (100m) beschikken (KB 18 november 2015).
 - Individuele en collectieve drillbewegingen: In functie van het uitvoeren van DRILL komen volgende onderdelen aan bod: de betekenis en de rol van DRILL aan een groep en brandweer, de bevelen van de verschillende manoeuvres (verzamelen, geef acht, ter plaatse rust, groeten), juiste houding bij een ceremonie.
- ✓ Defensie:
 - Voor Defensie kan je denken aan vaardigheden en activiteiten zoals Sidebridge, Pull-up, Sit-up, lopen, hindernispiste, koordpiste, 15 km marcheren met lichte rugzak, oriëntatiewandeling ... De recente normen voor de selectieproeven vind je op www.mil.be.
 - Individuele en collectieve drillbewegingen
- ✓ Bij de uitoefening van veiligheidsberoepen is ook aandacht voor de mentale gezondheid belangrijk. Je kan hierbij denken aan ontspanningstechnieken in functie van het leren omgaan met eigen angsten of het leren rustig blijven in conflictsituaties.

LPD 35 De leerlingen hanteren ontwijkingstechnieken in functie van het vermijden van verwondingen bij een fysieke aanval.

Samenhang derde graad: Lichamelijke opvoeding LPD 9, 12

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met de leerplandoelen uit het leerplan Lichamelijke opvoeding (LPD 9 en 12) als vervolg op contact- en/of verdedigingsvormen in de 2de graad en met doelen met betrekking tot specifieke regelgeving voor veiligheidsberoepen en voor de bewakingsagent in het bijzonder (LPD 31, 32).
- ✓ Volgende elementen komen hierbij aan bod:
 - hoe reageren op vormen van geweld (LPD 31);
 - inzetten van communicatieve en sociale vaardigheden, bv. bij vatting (LPD 29, 32);
 - verdedigende houding;
 - verschillende ontwijkingstechnieken met aandacht voor opwarming, fysieke ontwijkingstechnieken, ontwijking en controle.

4.4.3 Preventie en veiligheid

LPD 36 De leerlingen lichten kernbegrippen m.b.t. veiligheid en preventie toe:

- **preventie, gevaar, risico, schade;**
 - **security, safety, bewaken en beveiligen;**
 - **veiligheids- en risicoanalyse.**
- ✓ Je hebt hierbij aandacht voor het principe van integrale veiligheid, veiligheids- en noodplannen ...
 - ✓ Je kan werken vanuit actuele voorbeelden.

LPD 37 De leerlingen lichten maatregelen ter bevordering van het welzijn op de werkvloer en verschillende gevaren waaraan je in veiligheidsberoepen kan blootgesteld worden toe.

- ✓ Welzijn, begrippen en bepalingen in de Welzijnswet (KB 15 dec. 2010):
 - welzijnsdomeinen;
 - niveaus van preventiemaatregelen: het beschrijven op welke niveaus preventiemaatregelen zich voordoen en duiden waarmee je dient rekening te houden bij het nemen van maatregelen;
 - belangrijkste betrokkenen bij welzijn (het welzijnsbeleid, hiërarchische lijn, werknemers) en hun taak;
 - 6 stappen in de preventiehiërarchie m.i.v. de verantwoordelijkheden van de Interne Dienst voor Veiligheid en preventie.
- ✓ Specifiek voor brandweer
 - is het belangrijk dat leerlingen leren dat het beroep van brandweer zekere gevaren met zich meebrengt, die echter beheersbaar zijn door de toepassing van preventieve maatregelen en door een geregelde training.
 - Je ziet dit doel in samenhang met LPD 50.
 - Je kan aan de hand van voorbeelden het verschil tussen een gevaar en een risico duiden.
 - Gevaren bij interventies: gevaren door rook, explosiegevaar, zware gassen en dampen, gasflessen en drukflessen, instortingsgevaar, elektrocutiegevaar, radioactiviteit, gevaren op de openbare weg, andere gevaren en het risico op kanker.

4.4.4 Bewaking

LPD 38 De leerlingen illustreren de algemene organisatie, structuur en cultuur van de private veiligheidssector:

- **ontstaansgeschiedenis;**
 - **verschillende organisatievormen en activiteiten.**
- ✓ Cultuur: missie, waarden en behoeften van de organisatie

- ✓ Organisatievormen: bewakingsonderneming, interne bewakingsdienst, onderneming voor alarmsystemen, onderneming voor camerasystemen, onderneming voor veiligheidsadvies, opleidingsinstelling, veiligheidsdienst, maritieme veiligheidsonderneming.
- ✓ Activiteiten zoals statische en mobiele goederenbewaking en interventie na alarm, beveiligd vervoer, beheer van alarmcentrales, bodyguarding, winkelinspectie, evenementenbewaking, bewaking in het uitgaansmilieu, sweepings, verrichten van vaststellingen, verkeersbegeleiding, bediening van technische middelen, andere vormen van persoonscontrole ...
- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 37.

LPD 39 De leerlingen passen deontologische aspecten toe op concrete casussen m.b.t. de bewakingssector.

- ✓ Je bereikt dit doel in samenhang met LPD 7 waar leerlingen inzicht verwerven in deontologisch handelen. In het kader van dit doel verdiepen leerlingen hun kennis vanuit de specificiteit van de bewakingssector. Je kan hierbij denken aan de relatie tot externen, professionele normen, moraliteit en eigenwaarde van de bewakingsagent, corruptie en omkoping, ethische gedragscode ...

LPD 40 De leerlingen lichten de regelgeving m.b.t. bewaking toe met aandacht voor de rechten en plichten van de bewakingsagent.

- ✓ Met de regelgeving m.b.t. bewaking verwijzen we naar de Wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid (BS 31 oktober 2017). Volgende aspecten komen hierbij aan bod:
 - belang en krachtlijnen van de wet;
 - verschillende actoren, ondernemingen en diensten binnen de sector;
 - vergunningstelsel, vergunningen en verplichtingen binnen de onderneming;
 - bevoegdheden van de bewakingsagent: generieke, activiteitsgebonden en situationele bevoegdheden;
 - opleidingen;
 - controle en sancties.
- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 11 en 12.

LPD 41 De leerlingen hanteren technieken, methoden en procedures voor observeren, het inschatten van risico's, communiceren en rapporteren eigen aan de bewakingscontext.

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 1, 5, 6, 10, 16; taalgebruik LPD 1, 4, 6; Frans: LPD Spr 4, 6, 7, 8, 9, 10; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9; Engels: LPD Spr 4, 5, 6, 7, 8; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 4 en LPD 29.
- ✓ Aandachtspunten m.b.t. observeren in de bewakingssector: security awareness, verschil tussen observatie en surveillance, persoonsbeschrijving ...Je kan hiervoor werken vanuit casussen en simulaties.

- ✓ Aandachtspunten m.b.t. rapporteren in de bewakingssector: procedure, soorten rapporten, kenmerken en vorm van een rapport.
- ✓ Aandacht voor gebruik van contextspecifieke communicatieapparatuur

LPD 42 De leerlingen lichten technieken om gepast te reageren bij crisissituaties toe:

- **preventief anticiperen op veiligheidsrisico's en verwittigen van instanties;**
 - **hulp en bijstaan van personen,**
 - **crowdmanagement;**
 - **technieken van alarmering, plaatsontuiming en (massa)evacuatie.**
- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 29, 40 en 41.
 - ✓ Volgende aspecten komen aan bod:
 - de beleids- en operationele coördinatie van interventies en betrokken disciplines: de hulpverleningsorganisaties (LPD 46, 49, 70);
 - Hulp- en bijstaan van personen met aandacht voor informatie geven en aanspreekpunt zijn (LPD 29), mensen in nood helpen, EHBO en Tactical First Aid (LPD 33), doorgang vrijmaken voor hulpdiensten ...;
 - Alarmering (LPD 43), plaatsontuiming en (massa)evacuatie met aandacht voor evacuatie dossiers met nood- en interventieplannen, signalisatie, begeleiden van publieksstromen ... ;
 - Crowdmanagement: begeleiden van publieksstromen (LPD 30) met aandacht voor het verzorgen van een vlotte doorgang, rekening houden met capaciteit, sturen van publieksstromen in functie van publieksdichtheid en – gedrag, bewaken en vrijwaren van doorgangen ...;
 - Reageren in specifieke gevallen zoals bommelding, verdachte zendingen, Improvised Explosive Devices (IED), chemische, biologische en radiologische aanvallen (CBR), catastrofes, rampen en schadegevallen ...
 - ✓ Je kan leerlingen technieken die toepasbaar zijn binnen een schoolcontext laten inoefenen, bv. evacueren, aandacht voor signalisatie ...

LPD 43 De leerlingen illustreren technieken van preventie en elementaire brandbestrijding en passen ze toe met aandacht voor

- **de vuurdriehoek,**
 - **aspecten van brandpreventie,**
 - **oorzaken, gevaren en het ontdekken van brand.**
- ✓ Aspecten van brandpreventie:
 - manieren van melding of alarmering;
 - doel van brandpreventie en principes van brandpreventiemaatregelen;
 - rol van een brandpreventieadviseur;
 - hoe veiligheidsmaatregelen in geval van brand ook redding van personen en goederen tot doel hebben (LPD 50);
 - principes waarop brandveiligheid in een bouwwerk berust;
 - verschil tussen actieve en passieve beschermende maatregelen;

- het begrip technische preventiemaatregelen en hun toepassingen (LPD 50);
 - aspecten van het evacueren van gebouwen (m.i.v. woningen) in geval van brand: ontruiming, veiligheidsverlichting, signalisatie, vluchtplannen;
 - eenvoudige preventiemaatregelen op te nemen door burgers: rookmelders, vluchtplan, blusmiddelen.
- ✓ Technieken van brandbestrijding: werken met kleine blusmiddelen.
 - ✓ In leerplandoel 50 wordt kennis over branden verdiept vanuit de context brandweer.

LPD 44 De leerlingen passen bewakingsmethodes en technieken m.b.t. de controle van personen, bagage, voertuigen en gebouwen toe.

★ Bevoegdheden, procedures en uitvoeringswijzen

- ✓ Volgende methodes en technieken komen aan bod:
 - personen: veiligheidscontrole, oppervlakkige betasting, identiteitscontrole;
 - bagage en voertuigen: doorzoeken op bv. aanwezigheid van onbevoegden; visuele controle ...;
 - perimeter: instellen, organiseren en bewaken;
 - bewakingsrondes in gebouwen of op sites.

LPD 45 De leerlingen exploreren de werkcontext, verschillende job- en opleidingsmogelijkheden, selectieproeven en toelatingsvoorwaarden in de bewakingssector.

- ✓ Je verwijst bij de uitwerking van dit doel naar de regelgeving voor de bewaking (LPD 40).
- ✓ Je kan hierbij denken aan de opleiding en de modules die leerlingen al binnen deze studierichting kunnen behalen, voorwaarden om toe te treden tot het beroep (psychotechnische onderzoeken ...), solliciteren, selectieproeven bij Selor, verschillende loopbaanmogelijkheden, verloning (weddenbarema's, toelagen, vergoedingen en prestaties), verschillende opleidingsmogelijkheden ...
- ✓ Het kan zinvol zijn om leerlingen via een bedrijfsbezoek de werkcontext te laten exploreren (extra muros).
- ✓ Het is belangrijk dit doel uit te werken in relatie tot de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding van de school.

4.4.5 Brandweer

LPD 46 De leerlingen illustreren de algemene organisatie, structuur en cultuur van de brandweer, de componenten en voornaamste stafdepartementen.

★ Organisatie van de dringende hulpverlening en brandweer

Functiebeschrijving van de brandweerman

- ✓ Organisatie dringende hulpverlening: verschillende disciplines binnen de hulp- en veiligheidsdiensten en hun taken; diensten die deel uitmaken van de civiele veiligheid,

werking van brandweer en civiele bescherming (112, het KCCE, erkende opleidingscentra, B-Fast ...); onderdelen van de dringende geneeskundige hulpverlening (onderscheid ziekenwagen, PIT, MUG)

- ✓ Organisatie van brandweer: componenten (zones en posten), hulpverleningszones, SAH (snelste adequate hulpverlening), verschillende opdrachten van en specialisaties binnen de brandweer, graden in hiërarchie en bijhorende tekens.
- ✓ Cultuur: missie, waarden en behoeften van de organisatie (samenhang met LPD 47).
- ✓ M.b.t. de functiebeschrijving van de brandweerman komen volgende thema's aan bod: functie, kerntaken en takengebied, belang van permanente vorming en fysieke paraatheid, verschillende tenues ...

LPD 47 De leerlingen passen deontologische aspecten toe op concrete casussen m.b.t. brandweer:

- **rechten en plichten;**
 - **reglementaire voorschriften;**
 - **de gedrags- en ethische regels en waarden.**
- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 7 met aandacht voor het omgaan met het vertrouwelijk karakter van informatie.
 - ✓ M.b.t. de rechten en plichten van de brandweerman/vrouw komen volgende thema's aan bod: graden, hiërarchie, maatregelen in geval van intolerant of ongepast gedrag of het niet naleven van waarden of regels ...

LPD 48 De leerlingen hanteren technieken, methoden en procedures voor waarnemen, observeren, communiceren en rapporteren.

- ★ Radiocommunicatie ASTRID, Radioprocedure – NAVO procedure, operationele procedure, fleetmapping

Gebruik en onderhoud van communicatieapparatuur

Doorgeven van informatie m.i.v. ontvangen en versturen van berichten

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 1, 5, 6, 10, 16; taalgebruik LPD 1, 4, 6; Frans: LPD Spr 4, 6, 7, 8, 9, 10; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9; Engels: LPD Spr 4, 5, 6, 7, 8; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 4, 29 en 56. Je hebt aandacht voor mondeling en schriftelijk communiceren met collega's, burgers en kader (LPD 29) en kennis van plan en kaartlezen (LPD 56).
- ✓ Leerlingen leren de technieken, methodes en procedures in functie van het functioneren volgens de geldende gedragsvereisten bij de brandweer én in functie van het efficiënt en effectief communiceren met collega's en het kader.
- ✓ Radiocommunicatie:
 - situering radiocommunicatie volgens het communicatieschema;
 - types van radiocommunicatie (duplex, semi-duplex en simplex);

- opbouw Tetra-netwerk;
 - Trunked Mode; Direct Mode, Fallback Mode;
 - principes van gespreksgroepen;
 - paging;
 - betekenis ASTRID en voorbeelden van diensten die ze gebruiken.
- ✓ Radioprocedure – NAVO-procedure:
 - verschil ‘prioriteit afhankelijk van de gesprekspartner’ en ‘prioriteit afhankelijk van het type communicatie’;
 - samenstelling van een radiobericht;
 - regels van de 3 K’s, LARSEN- effect;
 - het gebruik van specifieke termen: over, out, roger, herhaald, bericht klaar en duidelijk, affirmatief, radiostilte, copy, sitrep, wacht, stand by, mayday, flash en security;
 - letters en cijfers van het internationaal alfabet.
- ✓ Fleetmapping en operationele procedures:
 - begrip fleetmapping;
 - het gebruik van verschillende gespreksgroepen in fleetmapping (dagelijks gebruik en bij interventies);
 - betekenis map en belang van map 1.4 bij een interventie;
 - dagelijkse fleetmapping bij interventies met behulp van communicatieschema;
 - principe van gebruik van DMO, overgangen tussen TMO en DMO, procedures voor gebruik;
 - gatewaysysteem en zijn werking.
- ✓ Gebruik communicatieapparatuur:
 - toepassen van de verschillende procedures;
 - bedienen van verschillende radiotoestellen ASTRID volgens de aangeleerde procedure: aan/uitzetten, een opgegeven gespreksgroep terugvinden ...;
 - in gesimuleerde situaties een radioverbinding opzetten met gebruik van radioprocedures (zowel TMO (Trunked Mode) als in DMO (Direct Mode)).

LPD 49 De leerlingen lichten het verloop van een normale interventie, de operationele structuur van een interventie en de structuur van crisissituatiebeheer toe.

- ✓ Verloop van een normale interventie: schematische voorstelling, verschillende stappen van oproep tot debriefing, mogelijkheid tot psychologische steun aan intervenanten.
- ✓ Operationele structuur (ICS: Incident command system) m.i.v. de rol van de verschillende intervenanten, de principes van opschalingen en de structuur van een order.
- ✓ Structuur van crisissituatiebeheer m.i.v. de rol van de brandweerman/vrouw in geval van crisis.

LPD 50 De leerlingen illustreren een aantal taken binnen de brandweer en het hulpcentrum 112:

- **brandpreventieadviseur;**
- **gevaarlijke stoffen;**
- **brand en brandbestrijding;**
- **technische hulverlening.**

LPD 51 De leerlingen exploreren verschillende job- of opleidingsmogelijkheden, selectieproeven en toelatingsvoorwaarden binnen de brandweer.

- ✓ Je kan hierbij denken aan de opleiding en de modules die leerlingen al binnen deze studierichting kunnen behalen, toelatingsvoorwaarden, Federaal Geschiktheidsattest (FGA), medisch onderzoek ...) verschillende loopbaanmogelijkheden, verloning (weddenbarema's, toelagen, vergoedingen en prestaties), personeelsstatuten; verschillende opleidingsmogelijkheden
- ✓ Je kan leerlingen via workshops laten werken rond vaardigheden in voorbereiding op de operationele handvaardigheidstest (FGA). Je kan je hiervoor laten inspireren door het beeldmateriaal op www.ikwordbrandweer.be.
- ✓ Het is belangrijk dit doel uit te werken in relatie tot de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding van de school.

4.4.6 Defensie

LPD 52 De leerlingen illustreren de algemene organisatie, structuur en cultuur van Defensie: verschillende componenten, Directoraat-generaal en ACOS, eenheden en functioneren binnen een internationale context.

- ✓ Engagementscenario's: nationaal, internationaal, Non-combatant Evacuation Operation (NEO) ...
- ✓ Cultuur: militaire waarden in relatie met deontologische aspecten en selectie, belang van een memento.
- ✓ Internationale context: belangrijkste actoren van internationale betrekkingen (rollen en middelen), veiligheidsomgeving op nationaal, Europees en internationaal niveau, betrekkingen tussen EU, VN, NAVO met Defensie (Nato Response Force (NRF), European Union Battle Group (EUBG), deelname aan operaties ...).
- ✓ Aandacht voor de opdrachten van defensie in een historische context: evolutie van Defensie sinds WO I, vroegere en huidige opdrachten: doelen ten aanzien van deelname, Belgische Defensie in de toekomst ...

LPD 53 De leerlingen passen deontologische aspecten toe op concrete casussen m.b.t. Defensie:

- **rechten, plichten als militair;**
- **reglementaire voorschriften;**
- **de gedrags- en ethische regels en waarden.**

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 7.
- ✓ M.b.t. de rechten en plichten van de militair komen volgende thema's aan bod: graden, hiërarchie, insubordinatie, illegale afwezigheid ...

LPD 54 De leerlingen lichten verschillende soorten conflicten, bedreigingen en beïnvloedende omgevingsfactoren toe.

- ★ **Humanitaire regels en internationale beschermingscodes.**
 - ✓ Soorten conflicten: lineair, niet-lineair, klassiek, Counterinsurgency (COIN), symmetrisch, asymmetrisch ...
 - ✓ Bedreigingen: conventioneel, asymmetrisch, Improvised Explosive Device (IED) ...
 - ✓ Omgevingsfactoren: bevolking, media, tolerantie, campagnethema's, soorten capaciteiten binnen een leger ...
 - ✓ Je besteedt bij het uitwerken van dit doel aandacht aan humanitaire regels voor strijders en niet-strijders en de behandeling van krijgsgevangenen (Internationaal Humanitair Recht (IHR)).

LPD 55 De leerlingen hanteren technieken, methoden en procedures voor waarnemen, observeren, communiceren en rapporteren.

- ★ **Gebruik en onderhoud van communicatieapparatuur**
Doorgeven van informatie m.i.v. ontvangen en versturen van berichten

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 1, 5, 6, 10, 16; taalgebruik LPD 1, 4, 6; Frans: LPD Spr 4, 6, 7, 8, 9, 10; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9; Engels: LPD Spr 4, 5, 6, 7, 8; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 4, 29 en 57. Leerlingen leren de technieken, methodes en procedures in functie van het efficiënt en effectief communiceren met collega's en het kader (LPD 29) én in functie van het leren uitvoeren van acties rekening houdend met de opdracht, de situatie en het terrein (LPD 57).
- ✓ Gebruik van communicatieapparatuur: radioprocedures en basismateriaal.
- ✓ Doorgeven van informatie: communicatietechnieken, gevechtssignalen, merkschets opmaken, waarnemingsverslag, aanduiden van doelen.

LPD 56 De leerling oriënteert zich tijdens eenvoudige en begeleide oefeningen in een gevarieerd terrein met behulp van een kaart en een kompas.

- ★ **Coördinaat, azimut, afstand**
Kaart 1/ 100.000, oro-hydrokaart, schets
Afstanden inschatten en oriëntatietechnieken
- ✓ Volgende aspecten en vaardigheden komen hierbij aan bod:

- kaart: karakteristieken van de kaart, kaartmarkering, standplaats bepalen, plaats aanduiden aan de hand van een coördinaat
- een azimut bepalen en een verplaatsing uitvoeren aan de hand van een opgegeven of een zelf bepaalde azimut.
- een volgweg bepalen en deze te voet afleggen.

LPD 57 De leerling bereidt zich voor op opdrachten binnen Defensie en voeren oefeningen uit op bevel:

- **ontvangen en begrijpen van opdrachten van het hoger echelon;**
 - **verzamelen van informatie;**
 - **de individuele en collectieve uitrusting en ander materiaal klaarmaken;**
 - **het nemen van de nodige maatregelen om klaar te zijn.**
- ✓ Tijdens extra-murosactiviteiten komen volgende aspecten en vaardigheden aan bod:
- kennismaken met OSMEALQ, kaartmarkering en sandbox;
 - de operationele werkwijze aanpassen in functie van de situatie en opdracht.
 - aandacht voor de 10 punten van de fuselier.
 - uitrusting en materiaal klaarmaken, het nemen van de nodige maatregelen en gebruik bij oefeningen: presentatie van vechtkledij, gevechtsskledij, gevechtsschoenen, onbreekbare jack, slaapzak, gebruiken en repareren van slaapmat, rugzak, opzetten, afbreken en repareren van een individuele tent, het gevechtsrantsoen voorbereiden en gebruiken, toepassen van individuele hygiënevoorschriften op het platteland (LPD 2, 18) ...
 - deelnemen aan het leven ten velde tijdens een oefening van lange duur.

LPD 58 De leerlingen lichten procedures in verband met militaire veiligheid toe:

- **terroristische dreiging en het IENA LILAS waarschuwingssysteem;**
 - **reacties bij bommelding of tegenover verdacht object en explosieven;**
 - **principes van veiligheid bij het bezit en distributie van wapens;**
 - **gebruik van geweld bij bewakingsopdrachten;**
 - **Homeland.**
- ✓ Explosieven: mijn, Unexploded Ordnance (UXO), IED, FP-principes

LPD 59 De leerlingen illustreren het selectieproces en de organisatie van de defensieopleiding.

- ★ Principes van de selectie, toelatingsvoorwaarden en selectieproeven
Mogelijke opleiding: doelstellingen en inhoud
- ✓ Je kan met leerlingen werken rond tips om de selectieproeven voor te bereiden.

LPD 60 De leerlingen onderzoeken de werkcontext en de concrete beroepen die aanwezig zijn binnen Defensie:

- **HR-organisatie en functie-evolutie;**

- **statuut BDL Vrijwilliger/Onderofficier;**
 - **mogelijkheden binnen de reserve.**
- ✓ Je kan leerlingen de werkcontext laten onderzoeken door middel van bezoeken en extra-murosactiviteiten.

4.4.7 Penitentiair beambte

LPD 61 De leerlingen illustreren de algemene organisatie, structuur en cultuur van justitie vanuit een focus op het Directoraat - generaal Penitentiaire inrichtingen (DG EPI) en de rol van de penitentiair beambte.

- ✓ Volgende aspecten komen hierbij aan bod:
- verschillen tussen penitentiaire inrichtingen: locatie, type, populatie, bouwstijl ...;
 - actoren in organigram van FOD Justitie;
 - belangrijkste diensten/functies en hun opdrachten in organogram DG EPI;
 - diensten en functie binnen de gevangenis en relatie met centrale diensten;
 - algemene principes verbonden aan het statuut van ambtenaar: hiërarchie, administratieve standen, anciënniteit ...
- ✓ Je kan de cultuur (missie, waarden) duiden aan de hand van concrete voorbeelden uit de dagelijkse praktijk in een penitentiaire inrichting. Belangrijk om aan te tonen dat alle personeelsleden bijdrage kunnen leveren om de missie te behalen.

LPD 62 De leerlingen passen deontologische aspecten toe op concrete casussen m.b.t. de penitentiair bewakingsassistent.

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 7.
- ✓ Via concrete casussen kan je werken rond de risico's tot normvervaging en valkuilen bij de uitoefening van de job; situaties waarbij het afglijden naar ontoelaatbaar, onprofessioneel gedrag een bedreiging inhoudt voor de veiligheid van de verschillende actoren binnen de beroepssituatie en de samenleving.

LPD 63 De leerlingen onderzoeken de werkcontext en de concrete uitvoering van de taken en opdrachten van de penitentiair bewakingsassistent:

- **organisatie van het dagelijks leven van gedetineerden;**
 - **formuleren van doelen voor het uitvoeren van opdrachten;**
 - **rechten van gedetineerden;**
 - **kwaliteit van de uitvoering m.i.v. risico's.**
- ✓ Bij organisatie van het dagelijks leven kan je denken aan volgende thema's: wandelingen, maaltijden, kantine, telefoon en briefwisseling, bezoek, arbeid, geloofsovertuiging.
- ✓ Bij kwaliteit van de uitvoering van opdrachten kan je uitleggen hoe de PBA de opdracht op een goede manier uitvoert en de risico's als de taak slecht wordt

uitgevoerd. Hierbij illustreer je aandachtspunten voor de uitvoering en licht je eventuele misbruiken door gedetineerden toe.

- ✓ Je kan leerlingen inzicht geven in de inhoud van werkcontext en taken door middel van een bezoek aan een penitentiaire instelling (extra muros).

LPD 64 De leerlingen lichten toe hoe de principes orde en veiligheid een invulling krijgen in de werkcontext en binnen de opdrachten en taken van de penitentiair bewakingsassistent (PBA):

- **begrippen inzake veiligheid;**
- **belang van dynamische veiligheid;**
- **onderzoek van kledij, de foullering op het lichaam, controle van de verblijfsruimte;**
- **het appel;**
- **verschillende bewegingen binnen de dagtaak van PBA en binnen een gevangenis.**

- ✓ Begrippen inzake veiligheid: materiële, infrastructurele, organisatorische, interne, externe en dynamische veiligheid.
- ✓ Je kan leerlingen het belang van dynamische veiligheid laten duiden aan de hand van concrete voorbeelden.
- ✓ Bij het onderdeel onderzoek aan kledij, de foullering op het lichaam en de controle van de verblijfsruimte denk je aan het belang van het onderzoek, het humane aspect en aandachtspunten bij het uitvoeren van deze opdrachten.
- ✓ Het appel: situering binnen de dagtaak van de PBA, wijze van uitvoering volgens voorgeschreven instructies; gevaren van een slecht uitgevoerd appel.

LPD 65 De leerlingen hanteren technieken, methoden en procedures voor observeren en rapporteren eigen aan de context van de penitentiaire instelling.

Samenhang derde graad: Nederlands: vaardigheden LPD 1, 5, 6, 10, 16; taalgebruik LPD 1, 4, 6; Frans: LPD Spr 4, 6, 7, 8, 9, 10; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9; Engels: LPD Spr 4, 5, 6, 7, 8; LPD Schr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

- ✓ Je ziet dit doel in samenhang met LPD 4. Het is belangrijk om leerlingen zowel mondeling als schriftelijk te laten registreren en rapporteren.

LPD 66 De leerlingen lichten verschillende strafdoelen en hun context toe.

- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 15.
- ✓ Vanuit de historische context kan je sleutelfiguren binnen de Belgische penitentiaire historiek in de tijd situeren en deze voor de invulling van het strafdoel duiden.

LPD 67 De leerlingen lichten het doel en de ruimere opzet van herstelgerichte detentie toe en de wijze waarop de penitentiair bewakingsassistent hiertoe kan bijdragen..

- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 16.

- ✓ Je kan dit duiden vanuit concrete initiatieven die in het kader van herstelgerichte detentie binnen de gevangenis georganiseerd worden.

LPD 68 De leerlingen exploreren verschillende job- of opleidingsmogelijkheden, selectieproeven en toegangsvoorwaarden voor de penitentiair bewakingsassistent.

- ✓ Je kan hierbij denken aan verschillende loopbaanmogelijkheden, verloning (weddenbarema's, toelagen, vergoedingen en prestaties), toegangsvoorwaarden, selectieproeven: o.a. bij Selor, verplichte en niet verplichte opleidingsmogelijkheden.
- ✓ Het is belangrijk dit doel uit te werken in relatie tot de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding van de school.

4.4.8 Politie

LPD 69 De leerlingen lichten de algemene organisatie, structuur en cultuur van de Geïntegreerde politie toe:

- opdrachten van Federale en lokale politie;
- verschillende basis- of gespecialiseerde functies;
- belangrijkste elementen van het statuut van politieambtenaren;
- carrièremogelijkheden.

LPD 70 De leerlingen onderzoeken de werkcontext en de concrete uitvoering van de taken en opdrachten van de politie.

- ✓ Je kan leerlingen inzicht geven in de inhoud van werkcontext en taken door middel van een bezoek (extra muros) en observatieactiviteiten.

LPD 71 De leerlingen exploreren verschillende job- of opleidingsmogelijkheden voor de politie.

- ✓ Je kan hierbij denken aan verschillende loopbaanmogelijkheden, verloning (weddenbarema's, toelagen, vergoedingen en prestaties), verplichte en niet-verplichte opleidingsmogelijkheden.
- ✓ Het is belangrijk om het werken dit doel uit te werken in relatie tot de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding van de school.

LPD 72 De leerlingen illustreren het selectieproces en de organisatie van de politieopleiding.

- ✓ Volgende aspecten kunnen hierbij aan bod komen:
 - principes van de selectie die mogelijk zijn per kader, toelatingsvoorwaarden en selectieproeven;
 - opleidingsprogramma's voor politieagent en politie-inspecteur;
 - organisatie van opleiding in politiescholen.
- ✓ Je kan met leerlingen werken rond tips om de selectieproeven voor te bereiden.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

5.1 Infrastructuur

Een lokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Specifiek voor de doelen uit het onderdeel Fysieke paraatheid

Zie leerplan Lichamelijke opvoeding 3de graad aso, kso, tso zonder de component sport (D/2008/7841/039).

Naast de gebruikelijke LO- en sportaccommodatie moet er ook regelmatig gebruik kunnen gemaakt worden van een zwembad. Het gebruik van kliminfrastructuur (klimmuur) is aangewezen.

5.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen beschikbaar in de infrastructuur

Leerlingen moeten gebruik kunnen maken van zeer uiteenlopende beroepsspecifieke materialen eigen aan de beoogde veiligheidsberoepen. Voor de meeste scholen is het niet haalbaar om al deze beroepsspecifieke materialen aan te kopen. Daarom is het aangewezen dat de school de nodige samenwerkingsverbanden aangaat met de brandweerschool, het lokale brandweerkorps, een privaat veiligheidsbedrijf ... Deze voorwaarde is noodzakelijk opdat leerlingen kennis kunnen maken met en gebruik maken van materialen eigen aan de sector. Zo moeten leerlingen bepaalde simulatieoefeningen kunnen uitoefenen die in een secundaire school doorgaans niet mogelijk zijn. Zo moeten leerlingen wat betreft het aspect brandweer een waterslang kunnen aansluiten, een brandladder kunnen beklimmen ... Deze materialen kunnen ter beschikking gesteld worden door externe partners of kunnen tijdens extra-murosactiviteiten ter plaatse benut worden.

Wanneer de school niet samenwerkt met een externe partner voor de lessen EHBO en Tactical First Aid dienen er voldoende EHBO-materiaal en reanimatiepoppen (volwassenen, kinderen en zuigelingen) ter beschikking te zijn.

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

5.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

De leerlingen dienen te beschikken over veiligheidsschoenen en een overall in functie van het uitvoeren van opdrachten tijdens praktijklessen op verplaatsing en extra-murosactiviteiten.

Inhoud

1	Algemene inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept: uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	5
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	5
1.6	Tot slot	6
2	Situering	6
2.1	Samenhang met de tweede graad	6
2.2	Samenhang in de derde graad	6
2.2.1	Samenhang binnen de derde graad tso	6
2.2.2	Samenhang met Integrale veiligheid Se-n-se.....	7
2.3	Regelgeving en attestering.....	7
2.4	Plaats in de lessentabel.....	8
3	Pedagogisch didactische duiding	8
3.1	Defensie en veiligheid en het vormingsconcept.....	8
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	10
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	10
3.4.2	Samenhang in de derde graad	10
3.5	Aandachtspunten.....	10
4	Leerplandoelen	11
4.1	Basiscompetenties veiligheidsberoepen.....	11
4.2	Recht	14
4.3	Mens en samenleving	16
4.3.1	Gezondheidsbevordering.....	16
4.3.2	Identiteit en diversiteit	18
4.3.3	Communicatie en sociaal gedrag	20
4.4	Veiligheid(stechnieken).....	22
4.4.1	Bedrijfseerstehulp en Tactical First Aid.....	22
4.4.2	Fysieke paraatheid	22
4.4.3	Preventie en veiligheid.....	24

4.4.4	Bewaking.....	24
4.4.5	Brandweer.....	27
4.4.6	Defensie	30
4.4.7	Penitentiair beambte	33
4.4.8	Politie	35
5	Basisuitrusting	36
5.1	Infrastructuur	36
5.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen beschikbaar in de infrastructuur	36
5.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	37